

Megjelenik
1 évfolyam 12 íven,
egyes szám a hónap 1-én.
Előfizetési díja:
1 forint.

IRODALMI SZEMLE.

KIADÓ ÉS SZERKESZTŐ:
LUGA LÁSZLÓ.

Hirdetések
kétszer hasábozott
petitsoronkin:
6 krajczárral
számíttatnak.

Eger, VII. évfolyam.

6. szám.

Junius 1-én, 1882.

Jelentés

(a veszprémi növ. papság „Pázmány-körének“ anyagi és szellemi állapotáról az 1881—82-ik tanévben.)

Örömmel teljesített kötelességünknek ismerjük egyház-irodalmi iskolánk helyzetéről ki-merítő értesítést nyújtani mindazoknak, kik körünk érdekében hozott áldozataik és támogatásaik folytán bennünket hagyományos feladataink teljesítésében gyámolítani szívesek voltak. Iskolánk céljának fejtegetése nem képezheti beszámolóunk tárgyát, mert ez ugyanis eléggé tudva van mindazok előtt, kik az ifjuság nemes igyekezetét méltányolva, számukra lehetővé tették elődeink magasztos törekvéseinek buzgó ápolását, — s támogatásaikkal képesítettek bennünket arra, hogy törhetlen erélylyel követhessük azon irányt, mely eget ígér és Istenhez vezet.

Munkálkodásunk talaja azon vallás volt, melyet egy Isten halála emelt a dicsőség magaslatára, s a melynek drága földjét a vértanuk lecsorgó szent vére tette termékenynyé. A hit mezején szakította alapítása óta ezen iskola a virágokat, hogy azokat örök és hervadhatatlan koszoruba fűzve, vele a kör törekvéseit megkoronázza. Minő irány is szolgáltatna érzelem- és gondolatmélységre bensőbb alapot úgy az irodalom, mint bárminő művészet terén, mint a keresztény hit? A lélek örök igényei, a szív sovárgó vágya hol található biztosabb nyugopontot a vallásnál? Ez az az alap, melyből mindazon szépségek mint forrásból fakadnak, melyek a lélek nemesebb izlésének szárnyat adva, az irodalmat a műveltség legimpozánsabb emeltyűjeként tünteti fel. Igen! erről az alapról mondhatta csak el méltán a lángszellemű Chateaubriand: „Több kellem van egyetlen egy könyben, mit a kereszténység csal a hívő szemeibe, mint a sivár mithologia összes mosolygó hibáiban. Itt van az igazi költészet, a csodaszerűség netovábbja!”

E téren mozogtunk és élünk mi is munkálkodásunk minden ágában. Ennek szent ta-

nai lelkesítettek bennünket csüggedéseinkben, aczélozták a küzdő tetterőt, s nyújtották számunkra az elismerés babérját lelkiismeretünk jutalmazó öntudatában!

Törekedtünk művelni magunkat, terjeszteni az ismereteket, melyeknek termőfaja a Golgotha keresztje vala. Igyekezünk képesíteni magunkat arra, hogy idővel a szellem kipróbált fegyverével léphessünk a sikra, küzdeni a bűn és tévely ördögei ellen, — kik embertársaink lelkére törvén, azokat a földi nyomor és végnélküli kárhozat örvényébe sodorhatják. Oh van-e, lehet-e ennél szebb feladat és törekvés?

Nagyon boldognak mondhatnók magunkat, ha működésünk eredményének nagysága megközelítené a kitüzött cél magasztosságát. Ezt azonban remélni is vakmerőség! Mi közharczosok voltunk csak azon seregben, melynek zászlójára Üdvöztünk szent parancsa volt jelmondat gyanánt írva: „Docete omnes Gentes!” Szűk körben mozogtunk, — s a tér határai számunkra ki voltak mérve. Gyengeségeinket csupán a jóakarát és a fenkelt eszmékért dobogó ifju szív nemes heve pótolta!

Nem akartunk nagyobb helyet betölteni rendeltetésünknel, s éber vigyázattal örködtünk, hogy a munka nagysága felül ne mulja erőink hatályát. Hiszen ezen önismeret nyújthatja csak biztos zálogát a haladásnak, mert erőinknek helyes és alapos ismerete nemcsak az emelkedés útját nyitja meg előttünk, hanem egyuttal annak veszélyeit is kijeleli.

E kör alapítása óta kül- és belműködésre osztotta fel tágkörű teendőit. A belműködés terén kiválólág a szónoklat és az irodalom majd minden ágát képviselő munkák művelésére fekteté a főszlyt. A külmunkásság idegen nyelvekből fordított correct, katolikus szellemű művek terjesztéséből állott, melyeket az iskola saját neve alatt bocsátott a könyvpiacra. E

két ténykedés képezé tehát iskolánk teendőinek szerves egészét.

E két irány azonban egymással kölcsönös viszonyhatásban állott, mert az egyik emelkedése mindig a másik rovására történt. S ez nagyon természetes! Minél több időt vett igénybe az a foglalkozás, melyet működésünk egyik ágára szenteltünk, annál kevesebb gondot fordíthattunk a másikra. Miután pedig iskolánknak lényegesebb feladata az önképzés, mint a nyilvánosság terén való szereplés, sokat gondolkoztunk alkalmas eszközökről, melyekkel e viszsás arányt kellő összhangba hozhassuk, s munkásságunk mindkét nyilatkozatát a főcél érdekében oly viszonyba állíthassuk, hogy azok egymásnak kölcsönös támogatására, ne pedig gyengítésére szolgáljanak.

E feladatunk teljesítésében lényeges segítségünkre szolgált azon bölcs utasítás, melyet kegyelmes főpásztorunk egyház-irod. iskolánk érdekében a közelmúltban számunkra adni méltóztatott. Atyai szeretete és gondoskodása Ő Nagyméltóságának nemcsak az utat és irányt jelelte ki, a melyen haladnunk üdvös és kell, hanem belműködésünk eddigi mozzanataiban is változtatást tenni kegyeskedett.

Utalt bennünket mindenekelőtt az egyházi szónoklat és az egyház-irodalmi munkák kizárólagos művelésére s iskolánk külműködését lehető legszűkebb körre szorítani rendelte: „Legyen az iskola minden izében doctrinair, mely irány egyedüli biztosítéka a komoly munkásság törekvéseinek.”

Füni alázattal engedelmeskedünk kegyelmes atyánk mély értelmű elhatározásának, s azért nagylelkű pártfogóinknak első sorban is tudomásukra juttatni bátorkodunk, hogy szokásos évi fordításaink kiadásait mellőzve, a jövőben inkább belmunkásságunk emelésére fogunk törekedni.

Ezzel azonban nem azt akarjuk mondani, hogy az iskola végkép megszűnt külrehatás által életjelt adni magáról, sőt inkább e rendszabály folytán csak annál szélesebb körben nyílik alkalma tehetségét minden irányban bemutatni. A fordított művek évi kiadása helyett ugyanis 3 vagy 4 évenként önálló kötetekkel fog a kör a tisztelt pártoló-tagoknak kedveskedni, mely kötetben a körben elfogadott jelesebb dolgozatok gyűjteménye rendeztetik sajtó alá.

Ennélfogva nemcsak a fordítás terén mutathatunk fel kísérleteket, hanem egyuttal eredeti dolgozatokat is fogunk az egyház-irodalom minden neméből bemutatni.

Mivel azonban a tisztelt pártoló tagok évenként egy-egy kötet magyarra átültetett művet nyertek a 2 firt tagsági díj fejében, s miután ez ujítás által a szokásos évi kiadások igényeitől elüttettek, — azért a növ. papság Pázmány-köre méltányosnak látta a jogok kisebbitésével egyuttal a köteleességeket is leszálítani. Ennek folytán a folyó évi XVI-ik nyilvános gyűlésben elhatároztatott, hogy a pártoló-tagságot szabályozó törvény minden másnemű jogok és köteleességek fentartásával egyedül az évi műkiadás igényében, és a 2 firt tagsági díj befizetésében fog változtatást szenvedni.

E határozat egyes tétéleiben a következő:

A törvénykönyv B) rész 1-ső cikkének 80. §. hatályon kívül helyeztetik, s a régi helyére ígatott újabb §. elfogadott szövege így hangzik: „Fejtsen ki a kör annyi tevékenységet, hogy időközönként valamely kisebb vagy nagyobb művet adhasson ki.”

Hasonlókép az A) rész III. cikkének 19. §-a helyett a következő módosítás fogadtatott el: „Minden pártoló tag tartozik évenként 1 o. é. firtot fizetni.”

E határozatok alaptörvényeink sarkalatos tétéleibe ütköztvén, a legközelebbi jövőben kegyelmes főpásztorunk, mint fővédnök elé jóváhagyás végett felterjesztetni fognak.

Mínthogy azonban a mélyen tisztelt pártoló tagok közül meglehet, némelyek kötelezett-ségeik kisebbitését nem látják arányosnak jogaik védelmével, azért a Pázmánykör — fájó szívvél bár — de a szigorú igazságszeretetének érzetétől indíttatva, ünnepélyesen kijelenti, hogy a tagoknak tetszésére bizza jelen körülmények között a nagylelkű pártoló viszonyt továbbra is fentartani vagy megszakítani. Egyedül arra kéri a kör a jövőben vállalatunkat támogatni nem szándékozó tagokat, hogy ebbeli elhatározásukat folyó évi ápril 15-éig tudtukra adni szíveskedjenek, hogy a tagsági kötelékből becses neveiket kitörölhessük.

Őszinte szívből reméljük, hogy azon tisztelt pártoló tagok, kiknek neve és szíves érdeklődése a kör történelmével forrott össze, ez intézkedés daczára sem fognak következet-

lenek lenni multjokhoz s magas kegyekben bennünket továbbra is részeltetni szivesek lesznek. Egyuttal tapasztalt jóakaratok feljogosít bennünket azon kérelmünk tolmácsolására, hogy az 1 frtra leszállított évi tagsági díjakat minden év első felében beküldeni kegyeskedjenek, hogy a kör szükségleteinek fedezésére szánt összeg nagysága szerint szabhassuk ki budgetünket, a munkátkiadó években pedig a nyomdaköltséget a kör alaptökéjének csonkítása nélkül idejekorán folyóvá telessük.

Érintvén az év legnevezetesebb mozzanatát, áttérünk a szigorubb értelemben vett beszámolóra, melyben a lefolyt tanév munkásságát akarjuk a nagyon tisztelt pártoló tagoknak számokban kifejezni. De csak is számokban; mert érezzük, hogy e feladat teljesítését máskép nem leszünk képesek végezni oly sikerrel, melyet tőlünk a tárgyilagosságnak igazság megkövetel.

A ki működésünket méltányosan szándékozik megítélni, annak közöttünk kell élni, hogy szemtanuja lehessen azon pezsgő munkakedvnek, lelkesültségnek, melyben a kör szebb jövőjének biztosítékát bírjuk. A kör élete nem elmélet, de tett, cselekedet, a melyet észlelni, látni, hallani kell, nem pedig statistikai adatokkal kimutatni.

Miután azonban nekünk más eszközeink nincsenek a tisztelt pártfogók becses érdeklődésének kielégítésére, mint a hideg számok, a sivár szavak, azért kötelességünk ezen egyhangu eszközökkel is betölteni szives tudvágyukat.

A kör jelen félévben kiváltképen a szónoklat terén tanusított dicséretes előmenetelt. A tagok mindegyike örömmel sietett leróni e rendbeli kötelességét, s nagyon sokan voltak, kik önkéntes jelentkezésük által szolgáltatott szorgalmukról szép bizonyítványt. Haladásunk e tekintetben örvendetesen meglepő, s csak azért nem akarunk e tárgyra bővebben kiterjeszkedni, nehogy az igazság vázolója mellett a szerénytelenség hibájába essünk.

A kötelező félévi munkák — pár szomorú kivétellel — a rendes időre benyújtottak. E mellett a magánbuzgalomból bírálat alá bocsátott művek szép sikerről tanuskodtak.

36 beadott munka közül 19 feltétlenül, 4 pedig némi módosítással fogadtatott el, s így irattárunk 23 drb újabb dolgozattal gyarapodott.

A félévi pályázatok eredménye 13 pályamű vala, melyek közül 4 pályadíjjal, 1 pedig dícsérettel lett kitüntetve.

Az iskola a mai napig tartott XVI. rendes és 1 rendkívüli gyűlést.

Ezek főbb vonásokban azon adatok, melyek szellemi munkálkodásunk képét megvilágítják, s halvány fogalmát nyújtják körünk belműködésének.

Az anyagi állapotot képviselő könyvtári és pénztári álladék növekvését is örömmel jelezhetjük.

Könyvtárunk a mult évben számlált 820 munkát 845 kötetben. Ezen álladék a jelen évben 848 munkára 895 kötetben szaporodott, melyek közül sok becses szakkönyvek a legcriticusabb igényeket is kielégíthetik.

Alaptökénk a június havától számított esedékes kamatain kívül a betéti könyvecske szerint 1273 frt 61 kr, melyhez a házipénztárban létező 140 frt 30 kr is csatolandó. Ez évi szaporodás 193 frt 10 kr.

Bevégeztük kötelességünket. Számot adtunk eljárásunkról, melyet az elődeink által reánk hagyott drága kincsnek, egyház-irod. iskolánknek érdekében elkövettünk. Az ítéletet a tisztelt tagokra bizzuk. Bennünket azonban vigasztal az a tudat, ha fáradozásunk nem is áll arányban kötelességünk igényeivel, de jóakaratusunk mindenesetre megközelíti azt.

Végül engedjék meg, hogy forró köszönetünket nyilváníthassuk szives pártfogásukért, melynek jutalmát egyedül öntudatuk helyeslő elismerése nyújthatja. Mi azt ígérhetjük csupán, hogy a jövőben is törekedni fogunk kiérdemelni rokonszenves támogatásukat.

Lelkünk egyetlen vágya az leendő, hogy azt a zászlót, melyet elődeink évtizeden át dicsőteljesen lobogtattak, mi is tisztán és szennytelenül megőrizve nyújthassuk át szent örökség gyanánt utódainknak, s egy szerény babérlevélkét fűzhessünk a Pázmány-kör fáradalommal kiküzdött érdemeinek koszorújába. *A veszprémi növ. papság „Pázmány-körének“ ez évi tagjai.*

Szemle.

Bunyitay Vincze. Boldogasszony követése. Második kiadás. Eger. 1881. 16. r. VIII. 383. lap. Ára erős vászonkötésben 1 frt 50 kr. Megrendelhető a szerkesztő- s kiadónál Dr. Nogáll János püspök, nagyvárad kanonoknál. E munka a Nogáll által megindított „Lelki Kincstár“ második kötetét képezi.

Az épületes irodalom fáradhatatlan s buzgó munkása Dr. Nogáll János nevével e téren az utóbbi években ismét kétszer is találkoztunk. Bátran állithatjuk, hogy az érdemes szerző épületes irodalmunk legelső képviselője.

A munkát, melyet most bemutatunk, Bunyitay Vincze, nagyváradmegyei áldozár fordította francziából. Először tizenhárom év előtt lett kiadva. Az épületes könyv teljesen „Krisztus követése“ mintájára van írva, ugyanazon erőteljes magyarsággal, mint Nogáll minden munkája, s midőn a kiadó ezt a „Lelki kincstár“ keretébe illeszteni elhatározta, bizonyára a nyelvezet és irány tekintetében javított is rajta.

A munka négy könyvre van felosztva. Az első könyv tartalma: A bold. szűz élete s erényei, szeplőtelen fogantatásától Krisztus urunk születéséig; a másodiké: A bold. szűz élete s erényei, Krisztus urunk születésétől keserves kinszenvedése s haláláig; a harmadiké: A bold. szűz élete s erényei Krisztus urunk kinszenvedésének kezdetétől dicsőséges mennybevételeig; a negyediké: A tisztelet, szeretet, kegyeletről és bizalomról, melylyel a szent Szűz iránt viseltetni tartozunk. Ez magának a „Boldogasszonykövetésének“ tartalma. Azonban az érdemes kiadó két adalékkal toldotta meg a munkát s főképp az első adalék, mely imádságokat és gerjedelmeket tartalmaz a szent miséhez, különös tekintettel a bold. Szűz tiszteletére — használhatóbbá teszi a munkát, mert egyuttal alkalmas ima-könyvül is szolgál. A második adalék azon remek „Fogadalmi imádság“ melyet a püspök ur az 1881-iki nemzeti zarándoklat alkalmából, mint a Lourdes-ba zarándoklók vezetője, maga szerzett.

Van a munka végén egy „alkalmazott tartalom“, mely megmutatja, hogy a Boldogasszony jelesebb ünnepeire, az egyházi és egyéb

jelesebb napokra s más-más alkalomra, melyik lelki olvasmány a legalkalmasabb.

A lelki élet előmozdításán fáradozó főpapot jutalmazza meg az ég azzal, hogy fáradozásának és buzgalmának bő gyümölcsét lássa e hazán.

Sullay István. A boldogságos szűz

Mária tisztelete a katolikus anyaszentegyházban, hittani, jogi és erkölcsi szempontból. A budapesti magyar kir. kath. tud. egyetem hittani kara által 800 forinttal jutalmazott pályamű. Irta Sullay István, egermegyei áldozár, bogácsai lelkész. Eger, 1882. n. 8. r. 515 lap. Bolti ára 3 frt 50 kr. Szerzőnél azonban Bogácson (posta helyben per Mező-Kövesd) 3 frt, csinos félvászon kötésben 3 frt 35 kr, diszkötésben 3 frt 75 kr. Bérmentes küldéssel a füzött példányok 25 krral, a kötöttek pedig 30 krral drágábbak.

A budapesti egyetem hittani kara 1880. június elsején 800 frt jutalmat tűzött ki a következő tételre: „Készíttessék oly mű, melyben a művelt magyar közönség igényeinek megfelelőleg előadatván és bebizonyíttatván a katolikus egyháznak a bold. szűz Máriára vonatkozó tanai, ezek alapján fejtsessék ki és bizonyíttassék be az őt megillető tisztelet jogos volta, tekintettel ennek történeti fejlődésére s az ezen célból alapított s egyházhatóságilag helybenhagyott társulatokra és ünnepekre, valamint Mária tiszteletének a köz- és magánerkölcsiségre és a keresztény művészetre való befolyása.“

E pályatétel magában foglalja az anyaszentegyházban a bold. szűzre vonatkozó minden dogmaticus és nem dogmatikus tanát, s a tud. egyetem hittani kara bizonyára nagy szolgálatot tett nemcsak a magyar egyházirodalomnak, hanem a művelt magyar olvasó közönségnek is, midőn a Mária-cultus minden tanát egy műben összegyűjtve, azokat a művelt közönség igényeinek megfelelőleg előadva bebizonyíttatni kívánta. A hittudományi kar intencióját Sullay valósította meg, s munkájáért egyhangulag íteltetett oda a 800 frtnyi jutalom.

Szerző tizenkét levélbe foglalta az egész tárgyat. Az első hat levélben a bold. Szűznek

a megváltás és üdv rendében elfoglalt magas álláspontját ismerteti, s ebből mutatja ki, hogy Máriát, az ő méltóságának és szentségének arányában, teljes joggal megilleti a legkiválóbb tiszteletnek azon neme, melyet a józan és művelt ember a szép és nemes, igaz és jó teremtményekkel szemben kimutatni erkölcsi kötelességének ismer. A másik hat levélben pedig azt bizonyítja be, hogy a kath. egyház Mária-cultusa a legszigorubbán megfelel az ő méltóságának és szentségének, s hogy e tisztelet sem az Istent, sem az igazságot, sem a felvilágosított lélek önértetét nem sérti; sőt a Mária-cultus az Isten dicsőségére szolgál, és az emberiség erkölcsi haladását és művelődését hatályosan előmozdítja és biztosítja. Ez a munka általános tartalma, melyet hogy szerző részleteiben alaposan kidolgozott, azt a hittani kar ítélete bizonyítja.

A tizenkét levél oly logikai következtetéssel folyik egymásból, hogy abból elvenni semmit sem lehet. Nem mondjuk, hogy szerző a tárgyról többet nem írhatott vagy nem tudott volna írni, hanem épen annyit írt, a mennyivel az általa fölvetett pontokat és kérdéseket minden oldalról megvilágította s az egyház tanát bebizonyította.

Valóban nem tudnók megmondani, hogy e levelek melyike ragadta meg jobban figyelmünket és lelkünket, azok-e, melyekben Mária méltóságát, szentségét festi és bizonyítja, hogy a bold. Szűz Istennek szent, szeplőtelen szűz anyja, a legszentebb teremtmény? vagy azok-e, melyekben a Mária-cultus fejlődését, a keresztény erkölcsökre és művészetekre gyakorolt befolyását ecseteli? Szerző mindezt magasztos hangon, erős, meggyőző modorban teszi; majd elbeszélő modorban tanít, majd bizonyít, majd czáfol, de mindenütt a tárgy magasztos voltához illő komolysággal. Az egész nagy munkán meglátszik, hogy a ki írta, nemcsak érti, a mit írt, hanem érzi is.

Szerző munkáit el szokta látni betürendi név- és tárgymutatóval. Ez itt sem hiányzik.

A legmelegebben ajánljuk a művet a ft. papság figyelmébe és pártolásába. Bátran kezébe adhatja a művelt magyar közönségnek, ezen kívül nagy hasznát vehetik a hitszónoklattal foglalkozók.

Zádori ev. János. Isten a valódi szeretet! Imakönyv Jézus szíve tisztelői számára. Második bővített kiadás. A ft. egyházmegyei hatóság jóváhagyásával. Esztergom, 1892. Buzarovits Gusztávnál, kis 8. r. 336. lap. Ára 1 frt 40 kr.

Örvendetes jelenség, hogy e nagy gonddal összeállított imakönyv második kiadása vált szükségessé. Ez bizonyosága annak, hogy a Jézus szent szíve tisztelőinek száma évről évre szaporodik hazánkban. E könyv nemcsak imakönyv, hanem kincstára egyszermind a szebbnél szebb elmélkedéseknek, melyek szívünket Jézus szívéhez emelik s megtanítanak a szent szívben élni. A szokásos imákon kívül, az Oltáriszentség látogatására 31 napi elmélkedést és imát is tartalmaz s néhány szép éneket.

Ez új kiadás a leggondosabban van átdolgozva. Célunk ez imakönyv fölemlítésével a Jézus szívének tiszteletét terjeszteni.

Stöckl A. A széptan alapvonalai. Irta dr. Stöckl Albert, székesegyházi kanonok és tanár az eichstädti püsp. lyceumban. Első melléklet a Bölcsészeti tankönyvéhez. A második kiadás után fordították: Répássy János és dr. Zafféry Károly. Ára 1 frt. Nagy 8-adr. 152 l.

A szónoklattan alapvonalai. Irta ugyanaz. Második melléklet. Ford. ugyanazok. Ára 50 kr. 83 l. Eger, érsek-lyceumi könyvnyomda. 1882.

Stöckl általán ismert bölcséleti tankönyvének magyarítását többször jeleztük s az első füzetek megjelenését örömmel üdvözlöttük. A fordításra vállalkozó Zafféry Károly, a munka megkezdésekor szatmári gymnasiumi tanár, i. ö. közben fumei állami gymn. igazgatóvá neveztetett ki s odatelepedett, mi azonban nem gátolta abban, hogy a megkezdett munkát folytassa. S így jelent meg, utóbb „Bölcsészeti füzetek“ czime alatt Szatmártn, 19 füzetben Stöckl bölcséleti tankönyvének magyarja. S miután így már megvolt az alapmunka, Zafféry elhatározta, hogy a philosophia kiegészítő részeiül jelzett Aesthetikát, Rhetorikát és Vallásbölcséletet is kiadja magyarul. Ezek közül kettő, a czimben jelzett két munka megjelent most, 2 külön fü-

zetben, előbbi, mint a „Bölcsészeti füzetek“ XX—XXI. utóbbi mint XXII. része.

Ezen két füzetrel maga az egész vállalat új alakban mutatja be magát. Nyomatása Szatmárról Egerbe tétetett át, s Zafféry maga mellé megnyerte Répássy Jánost, ki már most a munka feletti felügyeletet viszi, s akinek multja, neve elég kezesség, hogy Stöckl bölcséleti művének ezen kiegészítő részeivel a közönség minden tekintetben meg lehet elégedve.

„A széptan alapvonalai“ nem akarnak minden apróságra kiterjeszkedő aesthetikai kézikönyvet nyújtani, itten a tárgynak inkább csak általános, alapvető rajzát találjuk, de azon szabatos, végig bölcséleti modorban, s mégis könnyen felfogható, átlátszó, világos iránylyal, mely Stöcklnek kiváló sajátossága. S mint aki a schola alapján áll, a keresztény irányú bölcsélet meghonosításán fáradozik, a széptan terén sem mulasztja el, midőn a szép mataphysikai meghatározásáról szól, s a szépnek nyilvánulását fejtegeti, ráutalni mindazon szükségszerű érintkezési pontokra, melyekben a szép, igaz és jó, továbbá a szép, a vallás és erkölcs találkoznak; valamint némileg kritikai, apologetikus vonásokban feltüntetni azon álláspontot, melyen a ker. szellemű aesthetika a magát minden vallási érzülettől felszabadító philosophia széptani axiomáival szemben áll. Kiváló érdekességű e tekintetben a 2. rész. 2. szakasza,

„a szépművészet viszonya a valláshoz és erkölchöz,“ s a 3. r. I, 2. §-a, melyben a plasztikai nuditas ellen teszi meg alapos észrevételeit. Ami a képzőművészetet, zenét és költészetet illeti, ezeknél csupán csak az alapfogalmak s a műalakok bölcséleti szempontból vett tárgyalását nyerjük; a részletek specialis könyvekbe valók.

A Rhetorikát illetőleg, ebben is csak a főpontok vannak érintve s jól esik az, hogy a példaknál gyakran találkozunk egyenesen az egyházi szónoklat köréből vettekkel. Tehát ismét csak alapvonalat kapunk, ámde a tárgyalás, rövidege mellett is oly velős, hogy e füzetet Jungmann és Schleiniger után is kellemes átlapozgatni.

A mi a magyaritást illeti, e két füzetre szorítkozván csak, mondhatjuk, hogy az, tekintve a tárgy nehézségét, Stöcklnek német, szabatos, világos irányát: teljes mérvben sikerült. Majdnem mindenütt oly magyaros, mintha nem is philosophiai fordítással volna dolgunk. A közönség meg lehet elégedve.

Már most csak a közelebb megjelenendő „Vallásbölcsélet“-et várjuk, s akkor elmondhatjuk, hogy magyar irodalmunknak van keresztény philosophiai, tárgyát egészben felölelő könyve. A munka magában véve is, minden tekintetben megérdemli a közönség méltánylását.

Irodalmi vegyesek.

— *Nyilatkozat.* Minthogy a „Közoktatás“ című lap ez évi 20-ik számában Veritas nemcsak lapomat, hanem személyemet is, minden írói tisztességet nélkülöző modorban támadta meg: becsületes multam s az önmagam iránt való kötelesség tiltja, hogy a „Közoktatás“ Veritas-ával szóba álljak.

Luga László.

— „*Kritikai nyomoruságunk*“. Ezen jellemző czímet adja maga a „Közoktatás“ azon cikkének, melyben ellenünk Csaplár Révaját illetőleg polemizálni akar. Mi csakugyan a legmélyebb szánalommal értesültünk a „Közoktatás“ valóban megindító kritikai nyomoruságáról. Fogadja mind a becses lap, mind a cikk

igen tisztelt írója, Veritas úr, legélénkebb és legőszintébb részvételünk nyilvános kifejezését.

— l.

— *Irodalmi jelentés.* Magyar egyházirodalmi iskolánk életének második félszázadába lépett. Nem úgy, mint a rege phoenixe, mely megvénültével saját fészkeben elégette magát. Nem, iskolánk folytatja csak, és nem újra kezdi életét. Ugyanazért programot adnunk nem szükséges. A mit elődeinktől átvettünk, ahhoz ragaszkodunk, s nem a működési rendszerben, hanem a működésben óhajtjuk érvényesíteni: „Fejlik idővel.“

Megtartottuk azt az általános tetszéssel fogadott új-régi szokást is, hogy évi kiadvá-

nyunkban a tagok válogatott, részben eredeti dolgozatait közöljük.

És most, midőn ez évi munkásságunk gyümölcsét, mely „Munkálataink“ 45-ik évfolyamát képezi, a m. t. közönség becses figyelmébe ajánlani bátrak vagyunk, jónak látjuk annak foglalatját a következőkben ismertetni.

Az első helyet Dupanloup Bódog, orleansi püspöknek. „A keresztény házasság“ című átültetett műve foglalja el. Ebben a hírneves szerző, nagy nevéhez méltó alaposággal, neveléstudományi szempontból tárgyalja a ker. házasságot. Körvonalazva a szülők jogait és kötelességeit, meggyőző érveléssel kimutatja, hogy egyedül a szülőknek van joguk gyermekeiket nevelni, vagy mások által neveltetni, s e jogot tőlük senki el nem veheti. Élénk színekkel ecseteli s eredeti példákkal világosítja fel a jó és ferde nevelés következményeit.

A második helyen zsoltárfordításokat közlünk.

Ezek után sz. Jeromosnak Algasiashoz írt levele következik, melyben e remek tollú egyházi író Algasiás tizenegy kérdésére válaszol. Sz. Jeromos neve fölment minket attól, hogy gazdag tartalmú levelét, melyben az antik műveltség a ker. szellemmel a legszebb módon egyesül, dicsérgessük.

A negyedik helyen biblikus értékezést közlünk ily címmel: „Az egynejtűség és felbontathatatlanság a zsidók házasságában.“ Ez eredeti tanulmány a Szentírásból merített döntő érvekkel törekszik bebizonyítani, hogy már az ó-szövetségi üdvmunkálás folyamán is az egység és felbontathatatlanság képezte a házasság alapját. Az ellenkező helyeket kellőképen megvilágítja, s a törvény szellemével összeegyezteti. Napjainkban, midőn a polgári házasság kérdését feszegetik, korszerűnek tartottuk az új-szövetségi házasságon kívül az ó-szövetségit is, mint annak alapját, tárgyalni, s oly oldalról helyezni világításba, melyről a megromlott korszellem az új-szövetségit ostromolja.

Ezt a tagok sikerültebb költeményei váltják fel.

Végül a nagyságos Fraknoi Vilmos, kanonok és akad. főtitkár úr által kegyesen felajánlott 100 frtnyi pályadíjjal koszorúzott: „A római pápák befolyása hazánkra az Árpádházból származott királyok alatt“ című történelmi

értekezés fejezi be kiadványunkat. E munka régebb és újabb kútfők nyomán a nyugati egyház kebelébe fölvetett magyar nemzet állami életének ama phásisait tünteti fel, melyekben a római pápák mint erkölcs- vagy békebirák, és az ország politikai önállóságának védői szerepelnek. E történelmi tények pragmatikus számbavevésével igyekszik kimutatni a pápák hazánk társadalmi érdekeire gyakorolt befolyásának hasznos voltát. Ez értekezéssel a szorongatott szentséges atyánk iránt való ragaszkodást óhajtottuk odaadóbbá tenni.

A díszes kiállítású, 18—20 ivre terjedő kiadvány f. évi május hó derekán hagyja el a sajtót. Ára 1 frt 50 kr., növendékpapoknak 1 frt 20 kr.

Budapesten, V. bizottsági gyűlésünkben 1882. ápril 24. A budapesti középponti növendékpapság magyar egyházirodalmi iskolájának ez évi tagjai.

† *Zsaskorszky Endre*, az egri székesfőegyház másodkarnagya és orgonásza, az érseki képezde zenetanára, a prágai-, a római-, szent Ceciliáról és a salzburgi — Mozarteumról nevezett — zeneakademiák tiszteleti tagja, május 15-én az Urban elhunyt, 58 éves korában. A magyar egyházi ének és zene regenerátorát tiszteltük a boldogultban, kinek halála érzékeny veszteség az egyházi zeneirodalomra. Az örök világosság fényeskedjék neki!

— *Azademia* ez idei nagygyűlésének két kath. pap és író fog tagul ajánlatni: Dr. Nogall János püspök, nagyvárad-i kanonok és Szentkláray Jenő, törökbecsei plebános.

— *Irodalmi jelentés*. Második kiadásban megjelent s alulirotnál bérmentes szállítás mellett megrendelhető: A reménység könyve. Ára 1 frt. Szatmárt. *Buza Sándor*.

— *Göndöcs Benedek* apát, országgyűlési képviselő úr nagyon helyes indítványt tett a Szent-István-Társulat közgyűlésén, melynek lényege így hangzik: „Nogely István nagyvárad-egyházmegyei szentszéki ülnök s tanítóképezdei tanár „A kath. hitterjesztés lapjai“ cím alatt, a múlt évben egy képes folyóiratot indított meg, melyben művészi kivitelű képek, metszetek s ezeknek érdekes és tanulságos leírása által ismerteti a katolikus hitterjesztés ez időszerinti állását és koronkinti nevezetesebb eseményeit, ily úton kívánván a közérdeklődést felkölteni,

